POMURSKA KATASTRSKA SESTAVLJANKA

CADASTRAL PUZZLE OF POMURJE

Joc Triglav

1 UVOD

Vroče poletje se je poslovilo in že je tu jesen. Spomini na poletni dopust in počitek so še sveži, z obnovljenim delovnim elanom pa že gremo novim ciljem naproti. V nadaljevanju sledi zgodba o enem od lepih spominov na letošnje poletje, ki združuje starost in mladost, stroko in zabavo, iznajdljivost in poučnost ter še marsikaj.

2 KARTA KATASTRSKIH OBČIN

Prav na začetku zgodbe je treba zavrteti čas nazaj za dobra štiri desetletja, v leto 1983. Takrat sem po zaključku študija geodezije in odsluženem vojaškem roku kot mlad geodet prišel v Prekmurje in se zaposlil kot pripravnik na takratni občinski geodetski upravi Murska Sobota. Hitro, dejansko že kar prvi dan v službi, sem spoznal, da se bom moral v Prekmurju in o Prekmurju še veliko naučiti, še posebej na področju geodezije in zemljiškega katastra. Med predmeti študija geodezije na fakulteti pred dobrimi štirimi desetletji namreč področje zemljiškega katastra ni bilo deležno velike pozornosti. V enem semestru tretjega letnika študija smo sicer spoznali osnove zemljiškega katastra, to pa še zdaleč ni bilo dovolj za delo v zemljiškem katastru v praksi. Pravo spoznavanje zemljiškega katastra se je torej začelo šele s prihodom v službo.

Zelo hitro sem spoznal, da je prvi pogoj za moje uspešno delo poznavanje terena, območij katastrskih občin in prometnih povezav med njimi, poznavanje vrst zemljiškokatastrskih izmer v posameznih katastrskih občinah in namensko proučevanje kakovosti zemljiškokatastrskih izmer. Ker sem bil »novinec« ne samo v službi, temveč tudi v Prekmurju, je bilo zame **še** dodatno vse novo in izjemno zanimivo. Dotlej sem namreč prišel v stik z zemljiškokatastrskimi načrti predvsem preko počitniškega dela pri koroških gozdarjih, kjer sem vsa leta od sedmega razreda osnovne šole do konca študija na fakulteti opravljal raznovrstno počitniško delo in med študijem geodezije tudi geodetsko počitniško prakso. Tudi moja diplomska naloga je bila s področja izdelave gozdarskih kart (Triglav, 2019), za katere so bili poleg odličnih takratnih temeljnih topografskih načrtov TTN5 oziroma TTN10 podlaga tudi zemljiškokatastrski načrti in njihove fotopomanjšave v obliki preglednih katastrskih načrtov PKN5 oziroma PKN10. Vse moje dotedanje izkušnje z zemljiškokatastrskimi načrti so temeljile le na poznavanju zemljiškokatastrskih načrtov merila 1 : 2880.

Že ob prvem stiku z zemljiškokatastrskimi načrti na občinski geodetski upravi Murska Sobota sem opazil, da razen redkih izjem njihovo merilo ni 1 : 2880, temveč 1 : 2500 oziroma 1 : 1000 za večja naselja. Načrti so poleg katastrske vsebine imeli veliko topografske vsebine in v nekaterih izvedbah tudi izrisane plastnice za višinski prikaz. Očitna razlika z zemljiškokatastrskimi načrti, ki sem jih poznal dotlej, je bila tudi izrisana gosta mreža geodetskih točk. Približno na vsakih sto metrov ena poligonska točka, vmes pa po potrebi še linijske točke. Ko sem vse to vizualno dojel, mi je glede na geodetsko znanje, ki sem ga pridobil na fakulteti, takoj »kapnilo«, da je ta meni dotlej povsem neznan prekmurski zemljiški kataster nekaj prav posebnega, pravi katastrski »loto zadetek«. Ker sem po naravi silno zvedav, sem odtlej vsak prosti trenutek v službi namenil temu, da sem o zemljiškem katastru v Prekmurju spoznaval čim več strokovnih in zgodovinskih dejstev.

Kot prvi korak za prostorsko orientacijo in podrobnejše poznavanje zemljiškega katastra sem si v službi na steno nad svojo delovno mizo pritrdil veliko barvno topografsko karto takratne občine Murska Sobota v merilu 1 : 50.000 (slika 1), na kateri so bile natisnjene tudi meje katastrskih občin, ki so bile v upravni in strokovni krajevni pristojnosti občinske geodetske uprave. Karto s katastrskimi občinami sem si na steni skrbno ogledoval vsak dan znova.

Slika 1: Izsek iz topografske karte DTK50 za severozahodni del območja Goričkega v Prekmurju z vrisanimi mejami katastrskih občin – koristen začetni vizualni pripomoček za delo v zemljiškem katastru. Vir: Javni vpogled GURS, https://ipi.eprostor.gov.si/jv/.

Karto sem kot obvezni delovni pripomoček imel v zloženem formatu in dodatno v kaširani obliki v svoji terenski torbi, saj sem jo dnevno v potreboval za orientacijo na terenu. Kar 135 katastrskih občin je obsegalo območje občine Murska Sobota. Vsaka od teh katastrskih občin je imela svoje značilnosti in posebnosti glede časa izmere in načina izdelave načrtov, ena od povsem unikatnih posebnosti pa je seveda bila njihova oblika oziroma obris njihovega območja na karti. Za nalogo sem si zadal, da si moram v najkrajšem možnem času zapomniti imena vseh 135 katastrskih občin, njihov položaj na karti in obliko obrisa na karti. To mi je kmalu res uspelo in tako sem si pridobil dovolj samozavesti za nadaljnje

podrobnejše spoznavanje podatkov zemljiškega katastra posameznih katastrskih občin. To spoznavanje je trajalo dobra štiri desetletja in je med drugim pripomoglo k temu, da mi v službi nikoli ni bilo dolgčas in da mi je bil vsak delovni dan prekratek.

3 PRIPOROČILO MLAJŠIM RODOVOM

Ko sem v kasnejših desetletjih uvajal v delo svoje mlajše sodelavce in sodelavke, sem jim med prvimi »nauki« na podlagi lastnih dobrih izkušenj opisal te prve korake k spoznavanju zemljiškega katastra in jim toplo priporočal, naj si topografsko karto z izrisanimi mejami, imeni in šiframi katastrskih občin čim večkrat ogledujejo in si jo poskušajo čim bolj zapomniti, saj jim bo to v pomoč pri nadaljnjem podrobnejšem spoznavanju ustreznih strokovnih dejstev o zemljiškem katastru posameznih katastrskih občin, kar bo ključno za njihovo uspešno geodetsko strokovno delo. Zanimiv je bil njihov prvi odziv na moje priporočilo, ki je bil pogosto pospremljen z iskreno začudenim pogledom in nasmeškom. Kaj so si pri tem mislili in koliko so priporočilo upoštevali, najbolje vedo sami, sam pa sem jih na izziv vizualnega urjenja spomina med delom ob različnih priložnostih še večkrat spomnil.

4 OD PRIPOROČILA DO KARTOGRAFSKE SESTAVLJANKE

Slika 2: Sestavljanka z izrezanimi ploščicami katastrskih občin Pomurja oziroma območja OGU Murska Sobota. Foto: Joc Triglav

Nekaj od tega priporočila se je na moje veliko veselje med sodelavci in sodelavkami vseeno prijelo. Za darilo ob upokojitvi sem med drugim namreč dobil unikatno sestavljanko katastrskih občin celega Pomurja oziroma območja OGU Murska Sobota. Katastrske občine so na podlagi digitalne vektorske grafike lasersko izrezane iz tanke vezane plošče in spravljene v lično škatlo (slika 2). Za izdelavo sestavljanke je poskrbela sodelavka v sodelovanju s kolegom, ki pri svojem delu uporablja digitalno vodeno lasersko »žago«. Z laserskim rezanjem je namreč mogoče natančno izrezati tudi zelo zapletene drobno lomljene polilinije katastrskih mej.

S tem darilom sem dobil zanimiv izziv, da preizkusim, kako je v katastrskem smislu zloženo skupaj celo Pomurje in ne samo območje izpostave Murska Sobota. Sodelavki in kolektivu sem obljubil, da se bom naloge lotil čez poletje kot počitniškega geodetsko-kartografskega projekta v tesnem sodelovanju s svojima vnukom in vnukinjo.

5 POČITNIŠKI GEODETSKO-KARTOGRAFSKI PROJEKT

Poletne počitnice so mimo, projekt smo v tem počitniškem času z združenimi močmi mlade in starejše generacije uspešno zaključili. Preden smo se lotili samega sestavljanja, smo si za uvodno kravžljanje možganov in vizualno treniranje domišljije skupaj prebrali in pogledali nekaj let star članek v Geodetskem vestniku z naslovom *Kartografija za optimizem* (Triglav, 2017) in spoznali, kako zanimive podobe lahko z nekaj domišljije vidimo v kartah. V članku je med drugim območje izpostave Murska Sobota vizualno združeno s podobo kuštravega fanta. Območje Pomurja oziroma OGU Murska Sobota pa je širše in vzbuja drugačne vizualne asociacije. V vsem znani kartografsko karikirani upodobitvi Slovenije v obliki kure obsega Pomurje le kurjo glavo s kljunom in delom vratu. Poleg tega si z nekaj domišljije Pomurje lahko predstavljamo kot portret v profilu kakšnega bradatega renesančnega učenjaka z razkošnim ovratnikom. Naša naloga je torej bila sestaviti lendavski »kljun« oziroma »brado«, soboško »glavo« in radgonsko-ljutomerski »vrat« oziroma »ovratnik« v skupno sestavljanko.

Na spodnjih slikah od 3 do 5 je z nekaj utrinki prikazano časovno zaporedje našega zlaganja, od lendavskega »kljuna« do soboške »glave« in radgonsko-ljutomerskega »vratu«.

Slika 3: Za začetek težke naloge smo se lotili sestavljanja lendavskega »kljuna« … Foto: Joc Triglav

Slika 4: … nadaljevali smo s soboško »glavo« in tako sestavili Prekmurje … Foto: Joc Triglav

Slika 5: … za konec pa smo zložili skupaj še radgonsko-ljutomerski »vrat« … in tako sestavili katastrske občine za celotno Pomurje ter zanimiv počitniški geodetsko-kartografski projekt uspešno zaključili. Foto: Joc Triglav

6 ZAKLJUČEK

Sestavljanko smo s skupnimi močmi sestavljali pet dni, približno po kakšno uro na dan, potem pa smo z mojima mladima pomočnikoma potrebovali malo počitka, da smo lahko nadaljevali še z drugimi dnevnimi počitniškimi pustolovščinami. Med sestavljanjem je bilo naše sodelovanje in medsebojno spodbujanje zelo živahno. Med iskanjem smo se zabavali na različne načine, dedi se je vmes spomnil še kakšne zanimive zgodbe ali dogodivščine, povezane s konkretno katastrsko občino. Vsako novo katastrsko občino, postavljeno na pravo mesto v sestavljanki, smo pozdravili z glasnim navijanjem, tako kot smo sicer navijali za naše športnike na olimpijadi v Parizu. Sestavljanka s katastrskimi občinami se je tako izkazala za res zanimivo medgeneracijsko razvedrilo. Ko so bile ploščice za posamezne katastrske občine še v »razsutem stanju« v škatli, so zbujale kar nekaj strahospoštovanja, zato pa je bilo zadovoljstvo ob pogledu na zaključeno sestavljanko toliko večje.

Uresničena dobra ideja ter skrbna in natančna izdelava sestavljanke sta tako veliko prispevali k temu, da nam bodo te poletne počitnice še dolgo ostale v lepem spominu.

Literatura in viri:

Triglav, J. (2017). Kartografija za optimizem. Geodetski vestnik, 61 (4), 666–673. https://www.geodetski-vestnik.com/arhiv/61/4/gv61-4_triglav2.pdf, pridobljeno 12. 8. 2024.

Triglav, J. (2019). ‚Oko sokolovo' – utrinki z IGF. Geodetski vestnik, 63 (1), 115–120. https://www.geodetski-vestnik.com/arhiv/63/1/gv63-1_triglav.pdf, pridobljeno 12. 8. 2024.

dr. Joc Triglav, univ. dipl. inž. geod.
Murska Sobota
e-naslov: joc.triglav@siol.net